



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Opvs De Iudiciis Divinis, Qvae Devs In Hoc Mvndo Exercet

Accessit index concionatorius in omnes totius anni dies Dominicos &
Festos, ab ipso Auctore confectus

Stengel, Georg

Ingolstadii, 1651

Capvt XXXV. Quænam exploratio diuina voluntatis, per sortes, aut quæ
sors sit licita?

urn:nbn:de:hbz:466:1-45653

tur, ad nauim deductus est. Domum vbi venit, ad defuncti pueri & iam septem annis sepulti tumulum accessit, terraque eruta, in genua procumbens, longam, cum vberimo fletu, orationem ad Christum effudit. Qua finita, vtrique consurgunt. Maurilius de oratione, & puer de morte: quem consecratum, ex euentu Renatum appellauit, habuitque post se, in Episcopatu Andegauenſi Successorem, & ipsum miraculorum grandium patratorem. Sic Maurilio defunctus puer, Maurilius populo suo redditus, maiore cum gaudio & honore domi exceptus, quàm, in exilio, ad nauim, ingenti hominum multitudine concurrente, deductus est. Sic clauium repertarum fors Maurilium domum reduxit. Verùm, vt de muneribus dici assolet, ita & hinc *nec omnia, nec passim, nec ab omnibus* imitanda sunt. Itaque ne aniculæ, cum his talibus, friuola, & gerris Siculis vaniora, permisceant, & *Hiberas nenas Egyptiâq;* vt D. Hieronymus ait, *portenta sectentur*, prouidè scoria ab auro est separanda. Quid si Maurilius, claues in mari sepultas, putas- set nunquam, sicut ferrum ad securim olim, nataturas, atq; ea loquendi formula indicare voluisset, se quoq; nunquam rediturum, atque ita non ipse *sortes*, aut signum reditus à Deo poposcisset, sed Deus non poscenti inuentionem clauium pro sortibus esse constituisset? Quod sæpe euenit nunc, nihil minùs, quàm de *sortibus* cogitanti. Vnde nihil hinc in exemplum trahere possunt mali *sortium* vsurpatores.

Vlpianus in
Pandeſt. l. 1.
tit. de officio
Proconsulis,
ex epist. D.
Seueri & An-
tonini Imp.
S. Hieron.
in 12. qq.

CAPVT XXXV.

*Quenam exploratio diuina voluntatis, per sortes, aut
quæ fors sit licita?*

I.



Uiquam magis inter Scyllam & Charybdim nauiga- tur, quàm cum de *Sortibus* est disputatio: vtrinque enim sunt scopuli: & qui omnes *Sortes* damnat, ma- lus est iudex, & qui omnes absoluit, impius vsur- pator. Recensui varias Sortes, & varios, qui illis vsi sunt, non tamen omnes probaui; improbus autem essem, si omnes reiecissem. Vt ergò tutò, etiam hac ratione, Dei iudicia indagari possint, sequentia dabo documenta.

Primum.

Primum documentum. Quædam *Sortes* vocantur, quæ non sunt *Sortes*, sed meræ industriae naturales, atq; ex se non illicitæ; sed sæpe etiam laudatæ. Talis fuit Sors, ex hinnitu equi captata, de qua supra. Etsi enim vera sors fuisset, si in regem electus esset, cuius equus in forum deductus casu hinnisset; non fuit tamen vera sors, si ad illum aspiciamus, cuius consilio ingenioque, equus, præcedente die, in eodem loco ad aquam admissus, quodammodo eruditus & assuetus fuit hinnire, cum ad eundem locum redisset. Talis industria fuit Friderici III. apud quem, cum rusticus questus esset, iugalium equorum alterum, in caupona sibi, per abigeum, subductum esse; abactorem sibi Imperator iussit indicari. Rusticus id à se fieri posse negavit, eò quòd hominem non nosset. Subridens Fridericus ait: Clementer tecum est actum, nam cum in hac vrbe tot sint equites, equi tam pauci, mirum est, milites non vtrumque equum simul abstulisse. Equa, ò Cæsar, subdit rusticus, est altera, quæ militibus paruo vsui. Age igitur, inquit Imperator, equam inscende, perque omnes vicos, plateas, compita, & angiportus vrbis obequita. Subtractus equus in aliquo stabulo latitat; is, cum iugalis odorem senserit, illico hinnitum edet sociamque salutabit. Placuit rustico consilium, & profuit. Nam hinnitum proditus est abigeus, sicut quondam Cacus mugitu. Quis sortem hanc potius, quam artem vocaret? Hæc sagacitas, in diuinis litteris, *diuinatio* appellatur: *Diuinatio in labijs regis, in iudicio non errabit os eius.* Eiuscemodi *diuinatio*, seu industria necessaria est iudici, in perplexis ambiguisque factis eruendis, & in rebus, quarum veritas ignoratur, sollerti discussione conijciendis. Tali sollertia Salomon veram matrem agnouit, eique filium reddidit. Tali Ariopharnes Thracum rex filium regis regno dignum inuenit. Tres fuerunt Cimmericorum regis filij, regnum paternum quisque affectabat. Ariopharnes iudex eligitur. Hic erutum patris eorum cadauer è sepulchro, arbori alligat, arcui sortem committit. regni successor destinatur, qui cor patris sagitta tetigisset. Primogenitus guttur, alter medium pectus corde illaso transfixit. Supererat minimo spes regni, vicit pietas, & se regno cedere malle, dum in patris cadauer pietate superior esset, professus; iaculari detrectauit. Huic ergo regnum est adiudicatum, quòd se pariter & verè filium, & virtute superiorem demonstrasset. Ariopharnes hic sorte se vsurum simulauit: arte vsus est. Eiuscemodi complura, de

X x

Alphon.

II.

Æneas Silu.
l. 2. de gestis
Alphon.

Prou. 16. 16.

3. Reg. 3.

Diodor. Sicul. lib. 20.

Anton. Pa. Alphonso primo Neapol. rege, inter ancillam & dominum facinus
norm. l. 2. de negantem; itémque de Theodorico rege Gothorum, inter ma-
gestis Alfonf. trem & filium; déque ipso Carolo Magno, inter patrem & filium
Ioan. Magn. non tam fortuito sortiente, quàm prudenti & ingeniosa argutia,
l. hist. Gotth. verum exprimente. Qualibus industrijs, ex se spectatis, non pec-
catur, nisi finis prauus, aut dolus malus accedat. Sæpe, qui dedit
c. 29. Andr. ingenium, utitur ingeniosis, ut detegat fraudes stupidorum do-
Barbat. in c. ceatque eos sapere. Nam, *post industriam, sequetur sapientia.*
præsenti in
probation.
Eccl. 10. 10.

III.

Secundum documentum. Etiam propriè dictarum vsus
Sortium vniuersè damnari non debet, non potest. Quia alioqui
multi sancti, qui eas vel laudarunt, vel, etià Deo inspirante, vsurpa-
runt, immo ipse Deus Sortibus uti iubens, damnaretur. Et quidem
S Gregor. in D. Gregorius de hac re agens, præter supra è veteri lege cômemo-
cap. 4. 1. Re- rata, & quæ infra commemorabuntur, affert in exemplum, Mat-
gum. thie electionem, quæ si mala esset, Apostoli eligendo peccauissent;
neq; diuinum iudicium intercessisset, post humanum, quo duos
seleptos, vnúmque à S. Spiritu electum Origenes, & D. Augustinus
Orig. hom. docuerunt, quando Apostoli stauerunt duos, *Ioseph, qui vocabatur*
23. in Iosue. *Barsabas, qui cognominatus est Iustus: & Matthiam*, nominâque
Augustin. in *eorum, ut multi tradunt, inscripta in vnam miserunt, rogarunt-*
Pl. 30. c. 2. *que Deum, ut eius prius nomen exiret, quem sciret esse aptiorem.*
Act. Apost. De vsu Sortium, in Veteri Testamento, res è supra memoratis ex-
c. 1. 23. emplis est clara. Quod si autem tunc maior fuit imperfectio, etiam
ob vsum sortiendi; haud tamen reprehendi potest vsus ille, nisi
Deum ipsum velimus reprehendere, qui, per Moysen, *Sortes* qual-
dam certas introduxit. Quanquam non putandum est, continuo
aberrare à perfectione, minusue rectè fieri, in noua lege, quidquid
lex vetus vsurpauit. Hinc & alij Sancti, in Nouo Testamento, *Sortes*
subinde, quamuis neque omnes, neque temerè vsurpauerunt.

IV.

Tertium documentum. Sortes omnes diuina iussione ad-
hibitæ, rectè sunt adhibitæ, ut per se patet. Nam qui Deo pareat,
non peccat; cum peccatum Deus iubere, vel ad illud adhortari
Marc. 7. 37. non possit, qui *bene omnia fecit*. Et cur, cuius est, opus præscribere;
Leuit. 16. 18. non possit etiam modum operis præscribere? Rectè ergo olim
hircus immolandus *Sorte* electus est. Rectè electus sorte Aaron,
Num. 17. 1. de quo *locutus est Dominus ad Moysen, dicens: Loquere ad filios Israël,*
& accipe ab eis virgas singulas, per cognationes suas, à cunctis Principi-
bus tribuum, & virgas duodecim, & vnusquisq; nomen supercribes
virga

virga sua. nomen autem Aaron erit in tribu Leui, & una virga cunctas seorsim familias continebit: ponensq; eas, in tabernaculo federis, coram testimonio, ubi loquar ad te. quem ex his elegero, germinabit virga eius. Has virgas, cum posuisset Moyses coram Domino, in tabernaculo testimonij: sequenti die, regressus inuenit germinasse virgam Aaron, in domo Leui: & turgentibus gemmis eruperant flores, qui folijs dilatatis, in amygdalas deformati sunt. Cur autem Deus hoc fieri iusserit, ipse prodidit illis verbis: Refer virgam Aaron in tabernaculum testimonij, ut seruetur ibi in signum rebellium filiorum Israël, & quiescant querelae eorum. Ita enim apparebat, diuinitus, non autem fraterno affectu humano, factam Aaronis electionem. Quare, etiam in noua lege, fuit inspiratio Dei, ut forte eligeretur Matthias, neceteris Apostolis inferior censeretur, nisi à Christo ipso electus esset; & quia inter Barfabam ac Matthiam sanctitate & doctrina aedò pares, humano iudicio, discerni non poterat, vter preferendus esset; nisi Deus, per sortes à se temperatas, iudicium suum declarauisset. Rectè per sortem electus Saul, de cuius electione sic loquitur scriptura: *Et applicuit Samuel omnes tribus Israël, & cecidit Sors tribus Benjamin. Et applicuit tribum Benjamin & cognationes eius, & cecidit cognatio Metri. & peruenit vsq; ad Saul filium Cis. Quis dubitet, Samuelem diuino iussu, hunc electionis modum obseruasse? Sicut & Dauidem, quando familiarum Eleazar & Ithamar vi-*

serunt & ipsi sortes contra fratres suos filios A- 1. Reg. 10. 26
nam, coram Dauid rege, 1. Paralip. 24 5.
& Sadoc, & Achimelech, & Principibus familiarum Sacerdotalium, Ibid. v. 31.
& Leuitarum, tam maiores, quam minores omnes sors equaliter diuidebat. Talem sortis vsum expressè, in furto Achan deprehenden- Iosue. 7. 14.
*do, mandauit Deus, his verbis: Accedetis manè singuli, per tribus vestras: & quamcunq; tribum sors inuenerit, accedet per cognationes suas, & cognatio per domos, domusq; per viros. Sic in reum inquiri iussit Deus, quis summum Iudicem iudicet malè iussisse? Qui utiq; etiam rectè iussit, quando Moyfi dixit: *Istis diuidetur terra, iuxta* Num. 26. 53.
*numerum vocabulorum in possessiones suas. Pluribus maiorem partem dabis, & paucioribus minorem: singulis, sicut nunc recensiti sunt, tradetur possessio: ita duntaxat ut Sors terram tribubus diuidat & familijs. Quidquid sorte contigerit, hoc vel plures accipiant, vel pauciores.**

Quartum documentum. Nec iussione duntaxat, sed etiam admonitione diuina, quando ea est satis clara, Sortes rectè

S. Aug. l. 8.
Confess. cap.
12.

confuluntur. Quod D. Augustino factum est, de vitæ statu delibera-
ranti. *Flebam, inquit, amarissima contritione cordis mei: Et ecce au-
dio vocem de vicina domo, cum cantu dicentis, & crebrò repetentis, quasi
pueri, an puella, nescio: Tolle lege, tolle lege.* Ac ne temere videatur,
credidisse ignotæ vocis admonitioni, subiungit: *statimq; mutato
vultu, intentissimus cogitare cepi, vtrumnam solerent pueri, in aliquo
genere ludendi, cantare tale aliquid, nec occurrebat omnino, auduisse me
vssiam.* Eant, qui sorte consultoria se ipsos fallunt, & quarant,
quam prætexere possint excusationem suæ leuitati; cum D. Au-
gustinus, ne clarè quidem monenti voci statim voluerit fidem ad-
hibere; quia & imaginatio potest decipi, & vox ab alio etiam ad
aures acciderè, immo ab Alastore etiam fingi. Qua de causa cau-
tela opus est, præsertim mulierculis, & simplicibus, quibus omnis
phantasia reuelatio videtur, alioqui ad sortes & sortilegia pronis.
Si tamen vel vox est prudenter examinata, vel instinctus bene ex-
ploratus, si spiritus probatus, num ex Deo sit; & potius, si con-
stet de reuelatione, ad hoc genus sortiendæ diuinæ voluntatis ex-
citante, nequaquam ei est reluctandum. Discretio autem spiri-
tuum, est peculiare donum Dei, nec penes vnumquemque. Qua-
re, ne, in eiusmodi negotijs, illusionibus, se quis exponat peri-
tiores debet consulere, & finem æquè ac internam lucem spectare,
maximè que personam illam, cui reuelatio est facta. Qua de re le-
gendus est Delrius lib. 4. disq. c. 1. q. 3. sect. 1. 2. & 3.

VI.

D. Antonin.
3. p. sum. hi-
stor. tit. 24.
§. 7. D. Bo-
nauentur. in
vita S. Fran-
cisc. cap. 13.

Hoc pacto, carptim & obiter D. Antoninus, plenè D. Bo-
nauentura narrat, S. Franciscum sorte vsum. *Immissum est eius men-
ti, ait, per diuinum oraculum, quòd, in apertione libri Evangelici, aperi-
retur ei à Christo, quòd Deo, in ipso, & de ipso, maximè foret acceptum.
Oratione itaq; cum multa deuotione, præmissa, sacrum Evangeliorum
librum de altari sumtum, in SS. Trinitatis nomine aperiri fecit, per soci-
virum utiq; Deo deuotum & sanctum. Sanè, cum, in trina libri apertione,
semper Passio Domini occurreret, intellexit vir Deo plenus, quòd, sicut
Christum fuerat imitatus in actionibus vite, sic conformis ei esse deberet
in afflictionibus & doloribus Passionis, antequam ex hoc mundo transiret.
Optima utique fors fuit, quæ docuit, non vlcis inimicos, sed dil-
ligere; non sectari delicias, sed, cum Christo, & pro Christo, cru-
cem ferre.*

VII.

Pro quarti huius documenti cautela, rectè monent non-
nulli, sortes è fortuita libri apertione, aut alio quopiam simili signo,
non

nō petendas esse, nisi, in graui necessitate, quis ad id compellatur, vt ad terminandam grauem litem, vel ad anceps consilium diiudicandum. In quam rem citant D. Augustinum, qui, *Si inter Dei ministros sit disceptatio, quis eorum, persecutionis tempore, maneat, ne fuga fiat omnium, & qui eorum fugiant, ne morte eorum deseratur Ecclesia: si cui abundaret aliquid, quod oporteret dari eis, qui non haberent, nec duobus dari posset, neuter verò alium vel negligentia, vel urgente necessitate, superaret; tum fortitionem fieri posse censet.* Qua etiam S. Ignatium nostrum vsus, tradit Iacobus Damianus noster, in Synopsi primi seculi Soc. Iesv. Postquam enim Hieronymi Domenico salutaria Panormi instituta Siciliae Prorex omnia sanxit edito: primitijs adeò felicibus allectus ad vberiores, per Collegij molitionem, fructus, animam intendit. Illi condendo petijt operas ipse; misit autem Ignatius duodenas, Natalem Hispanum, Frusium Gallum, Camisium Belgam, Benedictum Palmium Italum, aliòsq, si non gente, Prouincijs saltem inter se diuersos. Vna assimilauerat Obedientia perfectissima ratio. Nam Ignatius iusserat omnes Romane domus Socios (sex erant supra triginta) triduo secum expendere, utrò quisq, magis inclinaret: Permanere in Vrbe, an in Sicilia ire? Huc, aut illi ministerio addici. Tñ inclinationem suam scripto expressam tradere. Præstituta die, rescripsere omnes. Nullo se magis propendere. Globus in tabula positus, & omnem adaequè in partem pendens, certius in scopum mittitur. Sic è Socys indiscretè ad omnia promptis, duodecim in Siciliam destinantur. Hæc ille. Sed hoc genus fortiendi pertinet ad sextum documentum.

Addit Beda secundam conditionem, vt videlicet eiusmodi sortes, debita cum reuerentia, & precibus ad Deum fuis, adhibeantur. Has duas condiciones statuit Delrius, non separatim sumptas, sed coniunctim intelligendas, adeò vt simul & materiae necessitas, & recursus ad Deum requiratur. Circumspectè & exemplis Sanctorum conuenienter. Nec Patres alteram conditionem excludunt, cum alteram tantum exprimunt. Clara sunt passim exempla. 1. Seruus Abrahamæ in Mesopotamiam ad quærendam vxorem Isaac missus, vbi ad urbem Nachor peruenit, sorte vsurus, sic precatus est: *Domine Deus domini mei Abraham, occurre, obsecro, mihi hodie, & fac misericordiam cum domino meo Abraham.* Ecce ego sto, prope fontem aque, & filia habitatorum huius ciuitatis egredientur ad hauriendam aquam. Igitur puella, cui ego dixero: *Inclina hydriam tuam, vt bibam: & illa responderit: Bibe, quin & Camelis da-*

Xx 3

bo po.

S. Augustin.
Epist. 180 ad
Honorat. Et
lib. 1. de do-
ctrin. Chri-
stian. c. 28.

Iacob. Da-
mian. lib. 1.
cap. 10. An-
no 1546.

VIII.

Mart. Delr.
lib. 4. Dispo-
sit. Magicar.
cap. 2. q. 7.
sect. 3.

Geh. 24. 12.

bo potum: ipsa est, quam preparasti seruo tuo Isaac: & per hoc intelligam, quod feceris misericordiam cum domino meo. Nec dum intra se verba compleuerat, & ecce Rebecca egrediebatur: vt sciremus, precanti sortem & faustam fuisse, & expeditam. Saul quoque exploraturus, quis in populo peccauisset, à precatione orsus dixit ad Dominum Deum Israël: Domine Deus Israël, da indicium, quid est, quod non responderis seruo tuo hodie? Si in me, aut in Ionatha filio meo est iniquitas hæc, da ostensionem: aut si hæc iniquitas est in populo tuo, da sanctitatem. Apostoli autem, quàm sortem in manus sumerent, orantes dixerunt: Tu, Domine, qui corda nosti omnium, ostende, quem elegeris, ex his duobus vnum. Quam orationem credibile est, Petrum nomine omnium pronunciauisse. Cum autem in omni siue sortitione, siue electione, sit Deus exorandus, maximè tamen id faciendum est, in electione Pastorum & Prælatorum, quippe, quia magni res momenti est, & Christus ipse, ad exemplum nostrum, per totam noctem, & vt S. Ambrosius autumat, cum Apostolis orauit, quod aliàs semper solus fecisse legitur, quasi tanta res, tam communis communem & vnanimem postulet orationem. Idem obseruatum est, in electione septem Diaconorum, & in segregatione Pauli & Barnabæ. Quare etiam decernit Concilium Tridentinum, vt, cum primùm Ecclesia vacauerit, supplicationes ac preces publicè priuatimque habeantur, & à Capitulo, per ciuitatem & diocesium indicantur, quibus Clerus populûsque bonum à Deo Pastorem valeat impetrare. Certè quisquis scit, quàm nihil ex nobis ipsis, sine diuina gratia, possimus, multò magis orabit, vt sortes, quæ non sunt in nostra potestate, à Deo temperentur.

IX. Hoc pacto D. Basilius supra commemoratus, priusquam ex Euangelio, vitæ sibi genus sortiretur, miserabilem vitam suam deplorabat; optabatq;, & præ omnibus sanè multam curam adhibebat (quid ni & orabat) vt sibi manuductor daretur. Hoc pacto S. Augustinus autem, quàm audiret, Tolle lege, dimisit habenas lachrymis, prorumpentibusque fluminibus oculorum, dixit: Et tu, Domine, usquequo? &c. Quòd autem idem S. Pater alibi, vbi de sortitione eorum, qui tempore persecutionis manere, aut fugere debebant, agit, orationis mentionem non faciat, non est cur orationem putemus omissam; non exclusit alterum, cum alterum tantum expressit, scilicet grauitatem materiæ, agebat enim de grege, propter periculum, non deferendo; ac de ijs, quibus fors, sine inuidia, conferre

ferre poterat securitatem. Hoc pacto S. Franciscus, cum esset, *immissum eius menti, per diuinum oraculum, quod in apertione libri Evangelici aperiretur ei à Christo, quod Deo in ipso, & de ipso maxime foret acceptum. Oratione, cum multâ deuotione; premissa, sacrû Euangeliorum librum de altari sumtum, in S. Trinitatis nomine aperiri fecit &c.* Recens, & nondum ita vulgatum est, quod memorat Alfonso Caietanus, in vita Francisci Caietani Panormi, per Decium Cyrillum Italicè edita An. 1637. Franciscus Caietanus, Dynastæ, seu Marchionis Sortinensis filius, perspecta mundi vanitate, statuit se rebus humanis abdicare, totumque Christo, in Religioso ordine, mancipare. Sed anceps erat, quonam animus esset appellendus. Quare censuit, id prius seriò esse expendendum. Duo, præ reliquis, ambiguum eum fecerant ordines, PP. Cappuccinorû scilicet, & Societatis IESV. Trahebat illum, ex vna partè, desiderium poenitentia, affectusque, quo erga D. Franciscum flagrabat. Retrahebat, ex altera parte, corporis imbecillitas, & tenera delicatè que educta complexio: offerebatque se se identidem concepta, de Societate IESV, opinio; quam mirè auxerat sanctitas clarissimè resplendens in P. Casparo Concionatore Societatis, ac spiritali duce illius. Ad huius viri normam imitandam extimulabatur. Fluctuabat, inter hos ordines diu, neq; poterat ita se in vnam partem inclinare, quin illico, in alteram reuocaretur. Satuit ergo rem tandem sorte dirimere, quando aliter illi non constabat diuina voluntas. Ne tamen Deum tentare, aut debitam reuerentiam non adhibere videretur, religiosos, religiosâsque Sortini habitantes, qua maxima pietate atq; vi potuit, rogauit, vt Numini negotium suum etiam atque etiam, in orationibus, commendarent. Adiunxit ipse non preces tantum, sed & elemosynas, & ieiunia, & alia exercitia virtutis. Sic instructus, duas chartulas, duarum Religionum D. Francisci, & Societatis IESV nominibus inscriptis insignitas in calicem iniecit, extraxitque sortem Societatis ineundæ. Explicari non potest, qualætitia hoc acceperit Franciscus; quod, eo signo, se, de diuina voluntate confirmatum existimaret, quam vnam desiderabat ad eò vehementer & quærebat. Virtus postea, & sanctitas, famaque totius illustrissimæ vitæ docuerunt, sortem benè cecidisse. Multa alia eiusmodi possent adduci, quæ ostendunt, sine oratione, *Sortes* nunquam consulendas esse; sed, ne in infinitum eamus, hæc sufficiant. Certè, quia S. Augustinus dicit:

S. Bonau. in vita ipsius, c. 13.

Alfonf. Caiet. c. 6. pag. 55.

S. Aug. l. 4.
super Genes.
c. 23.
S. Ambros. l.
4. epist. 14.

X.

S. Gregor.
Turon. lib. 5
hist. Franc.
cap. 47.

dicit: *Solent, quæ sorte dantur, diuinitus dari, & quod sorte legitur, ut ait S. Ambrosius, humano iudicio non comprehenditur, idcirco decen-
tissimum est, ut, quæ diuina sunt, diuina oratione studeamus im-
petrare.*

Quintum documentum. Librum aliquem pium, etiam si-
ne iussu, aut suasu diuino, aperire, & ex primo, qui occurrit versu,
non futura & curiosa cognoscere, sed consolationem duntaxat,
aut doctrinam piam quarere velle, non est illicitum, sed pijs homi-
nibus vtiliter consuetum; etiam si vel casu, vel diuino nutu, repe-
riatur, quod reuera euenturum est. Ita euenit S. Gregorio Turo-
nensi, ut de se ipse refert. Leudastes impius, cum eiusdem farinae
socio Riculfo, varijs Gregorium Turonensem machinis oppugna-
uerat, calumniosè deferendo: tandem etiam ausus est, Platonem
Archidiaconum & Gallienum amicos eius in vincula dare, cate-
nisque & calumnijs oneratos ad reginam mendacijs incensam ab-
legare. *Hæc ego audiens, inquit Gregorius, dum in domo Ecclesia re-
siderem, mæstus turbatusq; ingressus oratorium Danidici carminis sumo
librum, ut scilicet apertus aliquem consolationis versiculum daret. In-
quo ita repertum est: Eduxit eos in spe, & non timuerunt, & inimi-
cos eorum operuit mare. Interea ingressus in fluiuium super pontem,
qui duobus limtribus tenebatur, nauis illa quæ Leudastem vehebat, de-
mergitur: & nisi nandi fuisset ad miculo liberatus, cum socijs forsitan
interisset. Nauis verò alia, quæ huic innexa erat, quæ & vincos ve-
hebat, super aquas, Dei auxilio, eleuatur &c. Quod & versiculo Psal-
mi respondit, & quæ postea etenerunt, significauit. Nam inno-
centia è fluctibus his emerit, & calumnia naufragium fecit, mala
omnia, quæ machinata fuerat, in capita authorum retorquens.
Ad hunc modum, ut supra memorauimus, à multis pijs viris hodièque,
libellus *de Imitatione Christi*, tempore tentationis aut tribulatio-
nis, aperitur, semperque aliquid occurrit, quo mens eorum robo-
ratur, & ad aduersa toleranda confirmatur.*

XI.

Eodem potest reduci menstrua Sanctorum sortitio, supra
à nobis laudata; in qua non solum pijs homines ad cultum Sancto-
rum excitantur, sed sæpe etiam, diuina dispositione, eius quis vir-
tutis commonefit, qua maximè indiget; aut illo vitio abstinere
iubetur, cui præcipuè indulget. Quin & sententia persæpe fuit ac-
cipienti schedam valde accommodata. Scio cuidam, *Medita-
tionem mortis*, eo mense, obuénisse, quo mortuus est: alij eodem
dic,

die. De Anna Caroli Austriaci filia, Ferdinandi II. sorore, Sigif-
mundi III. prima vxore, Vladislai Regis, hodie Polonis imperan-
tis matre legimus, eam *Tutelarem sibi, in menses singulos aliū, pro Se-*
dalitatum Deiparæ sacratarum more, sortitō delegisse, cui dum inscri-
pram sententiam acciperet. Memento homo, quia puluis es &c. *ceu*
mortis commonita, omnibus se munyt, ad obitum, Sacramentis, ac disces-
si è vita An. 1598. Pietatis, Religionis, Innocentia, Clementia, Modestia,
Castimonia, verbo, virtutis speculum. Sancto virtus aliqua, aut actio
virtutis ascribitur, illo mense inprimis exercenda. Iracundo &
ignoscere nolenti *mansuetudo*, & commemoratio patientiæ Chri-
sti, in scheda porrecta est, & profuit. Nam, posita ira, inimico
ignouit, & postquam illam sententiam legit: *Omnis amaritudo, &*
ira, & indignatio, & clamor, & blasphemia tollatur à vobis, cum omni
malitia, aduersarium salutare suauiter, eique benefacere capic.
Mille hic se se exempla offerunt, vno contentus ero; quod Anno
1606. Ingolstadij contigisse in hunc modum narratur: *Iuuenis fuit,*
qui, ut vel morbi seuitiem, vel ceriè Mundi blanditias euaderet, Deo
se se deuouit, & Religioso statui. Morbus abiit, & breui post, bonum hoc
propositum cum illo. Sensim enim quidquid pietatis in morbo hauserat,
euannit, & ita iuuenis iste, post restitutam corporis valetudinem, egrotare
primum cepit animo, & post per sanatum morbum, peius habere. Prin-
cipio quidem feruebat, & volabat, post paullo tentius ibat, deinde scabat.
Sed nec diu, nec impigrè; mox languere incipiebat; tandem aperitè vi-
riorum dulcedini succumbebat. Nam mundi facies, quæ prius ter-
rebat, iam arridere; religiosus status, qui antea placebat, iam
terrere; societas bona, qua gaudebat, displicere incepit. Ita miser
tam suauiter & facile obliuisci potuit primum voti sui; dein sui ipsius;
postea cali; demum ipsius Dei. Ita paulatim per gradus ibat, sed non
ad celum: tendebat in præceps, sed via molli & clementer decliui. neq;
enim repente pessimus factus est; at qui hodie fuit aureus, cras vix ar-
genteus repertus est: breui post æreus: exinde ferreus: deniq; factus est
luteus, & ipsum canum. Ita prodigius ille Euangelicus primo patrimo-
nium repertit: hoc impetrato, in regionem longinquam abiit, parentisq;
oculis se subduxit. Neq; hic stitit: prauæ etiam societati se iunxit. Non-
dum finis. Ea tandem fecit, quæ socij & socia; gula & luxuria in quoti-
dianos mores transferunt. Ita, ad mentem Siracida, est processio in ma-
lis viro indisciplinato. Hoc planè modo iuuenis ille, de quo capi dicere,
sensim se ipso deterior factus est, & è sancto, progressu temporis, in impro-

Ex Genijs
Philippi
VWilhelmi
Com. Pala-
tini in Oliua
Iagellonia.

Ephes. 4

Hierem.
Drexel. 1.2.
Trismegisti.
c.7.9.3.

Eccli.20.9.

bum mutatus. Hoc ferè solum retinuit boni, quòd Beatissimam Virginem & Mariana Congregationis catum non penitus deseruerit, sed subinde se presentem stiterit, saltem in ceremoniam. Ita factum est, ut, statò die, cum ceteris, *MENSTRVVM SANCTVM* acceperit, & quidem *SORTE* prorsus diuina. Nam sententia qua pronunciata est, dum ille, ante crucifixi signum, ex more, flectit genua, è mellifluo doctore Bernardo transcripta erat, hisce omnino verbis: *Quid tardas ipsum, quem iam dudum conceperas, spiritum parturire salutis? nil mortalibus vel morte certius, vel incertius hora mortis. quo modo viuere potes, ubi mori non audes? Audiit hac iuuenis tacitus quidem, sed, quasi fulmine ictus, monitorem è celo agnouit; & illo statim die fugam è lubrico intuitum parauit, altera verò luce, hilaris & alacer ad Religiosam domum contendit, usq; se aggregauit, quos diu fugerat, uicturus illic, ubi mori non trepidaret. Sic multos tetigit Deus sorte chartacea, & veluti ceruos fugientes iaculo amoris vulnerauit. Triã tamen híc monenda censeo. Primum, eiusmodi sententias Sanctis Menstruis subiunctas, semper posse trahi in utilitatem, si aut virtutem inde discamus amare, aut vitium detestari, de quo sententia meminit. Secundum, uti non est mens Congregationis alicuius, per eiusmodi schedas hariolari, aut futura pandere; ita neminem Panico terrore sibi persuadere debere, diuinare se inde posse, aut conijcere, quid in hac vita immineat. Nam, v. g. licet vitam emendare possit, ne morte præoccupetur, qui in Menstruo Sancto *memoriam Mortis* exercendam accepit; stultissima tamen se anxietate cruciaret, si inde certò existimare vellet, sibi illo mense esse moriendum. Tertium est, pessimos esse Sodales, qui, dum nihil pensi habent, de quo morbo ipsi, per eiusmodi suffragia, moneantur, tamen sitientissimè attendunt, quid alijs legatur; putantque sinistram suam de alijs opinionem, etiam diuino testimonio, per eiusmodi sententias, confirmari. Quare si humilitas alicui commendatur, ea medicina iudicant, superbiam eius notari; si liberalitas, En, aiunt, qua virtute indigeat auarus. Nempe hic est astus mali dæmonis, ut pietas abeat in risum; & metuat accipere Sodalís, vnde erubescat.*

XII.

Sextum documentum. *Sors diuisoria Politica civilis* licita & utilis, ac aliquando penè necessaria est. Licita, quia iure ac probis legibus recepta, & consuetudine optimarum Rerump. confirmata est. Hac sorte vsi sunt Romani (& Siculi Athenienses secuti) in iudicijs legendis, prouincijsque assignandis, item in herciscunda fami-

S. Bern. ep.
105. ad Romanum. Rō.
curiæ Subdiaconum.

Sigon. lib. 2.
de iudic. c. 12

familia, in militia; & cum dubium esset, qui primi causam in iure dicere deberent, aut cum de optione pluribus relicta, de hæreditate & bonis diuidendis, de feruis manumittendis, ageretur. Quæ omnia permittunt iura ciuilia. Idcirco dixi: *Sortem diuisoriam ciuilem* licitam. Nam constat, nunc planè, in Ecclesiasticis beneficijs, dignitatibus, ac Episcopo eligendo, *Sortis* vsum perpetuò esse prohibitum. *c. ultim. Ex. de Sortileg. in fi.* Vnde sortitione eligi non potest Episcopus. *l. sacris 47. C. de Episcop. & Cleric.* multò igitur minus Papa, qui est summus Episcopus. Cum enim in his eligendis certa à iure præscripta sit forma. *c. quia propter, 42. Ex. de election.* nemini integrum relinquitur, ab ea recedere, vt Iason aliique ratiocinantur. At verò in secularibus dignitatibus, officijs, actionibus, pennis, rebûsq; alijs *diuisoriam sortem*, qua quid cuiq; tribuendū sit, quæritur, non esse veritam, clarum est, ex cap. primo. 26. q. 2. Hoc genus sortis, est, inter mortales, vsitatissimum, &, vt superius vidimus, à S. Augustino, atque à S. nostro Ignatio vsurpatum. Ne autem, etiam hîc peccatum subrepat, monent Theologi. 1. Euentum, non à *Casu*, aut *Fortuna*, aut *astris*, sed à Deo expectandum, in cuius folius *manu* sunt *sortes nostre*, teste Propheta. 2. *Sortem* debere esse simplicem, sine vlla superstitione & abusu sacrarum rerum. 3. Illos, qui fortiuntur, æquali iure niti oportere, alioqui enim iniusta esset sortitio; posset enim fors v. g. in officio publico assignando, cum damno Reip. & iniuria digni, indigno fauere; aut illi cui de mille florenis tantum decem deberentur, centum addicere. 4. Mentem præcipuam fortientium non debere esse, vt inquiratur voluntas Dei, modo extraordinario (cum talis modus sit profus incertus) sed vt tollantur lites, dissidia, querelæ, inuidiæ. Atque hinc vtilitas, & propemodum etiam necessitas eiusmodi Sortium ostenditur à Salomone dicente: *Contra-dictiones comprimit fors, & inter potentes quoq; dijudicat.* Certè sæpe aliter non potest inter partes conueniri: tunc ergo bonum pacis non solum permittit iudicium forti, sed etiam propemodum exigat. Ex quibus omnibus manifestum fit 1. rectè, in militia, duces, sorte seligi, qui primi, qui postremi urbem inuadere, muros conscendere, aut in acie stare debeant. 2. plures æqualiter reos milites, licitè de vita, vel resti fortiri posse. 3. iustè, tempore grafsantis contagij pestilentis, fortiri corporum pariter, ac animarum mēdicos, quis eorum permanere in auxilium ægrotantium debeat:

Yy 2

quod

ex Alconio.
& lib. 3. de
Rep. Athen.

L. 14. D. de
iudic. L. 2.

C. quando
& quibus
quarta. l. 10.
L. 3. C. de le-
git. Vide
Mynsinger.

4. obser. 37.

Iason, in d.
l. huiusmo-
di. 86. §. Si
is. cui de le-
gat. 1. n. 15.

Gottfredus
Hosienf. in
summa De-
cret. tal. tit.
de Sortile-
gijs. Delr. l.

4. c. 4. q. 1.

Plal. 30.

Prou. 18. 18.

quod etiam supra vidimus ex mente S. Augustini, tempore hostilis persecutionis, factitatum. 4. licitum esse, etiam coorta tempestate, quis ex omnium consensu, è naui exoneranda sit spargendus; aut quis ad hostem deprecatum, per tela, per ignes, mittendus. 5. eleemosynas quoque ipsas, si incertum sit, cui cedere debeant, sortitò posse distribui.

XIII.

Huc reuocari potest *contractus Sortis*, quem *ludum ollæ*, aut *Fortune ollam* vocant; itémque ij, qui aleam iaciunt, statuto precio persoluendo, Symbolam conferentes, vt illius sit liber, aut ensis, aut annulus, cui alea addicit. Est enim & hoc genus sortiendi permissum, nec secundum se est aliud, quàm *sors quadam diuisoria* ex beneplacito confortientium instituta, nec vlli aut diuino, aut humano iuri aduersa, si nulla fraus rem sorte acquirendam exponentis, aut expositam acquirentis interueniat; quod, in publicis ludis, cauere, pertinet ad magistratum; in priuatis, ad conscientiam vniuscuiusque. Mille enim sunt modi alios decipiendi, aut peccandi. Nam qui mercem, in taberna, exponit (eámque verè, etsi implicite, vendit omnibus illis, qui symbolis collatis summam conficiunt precio supellectilis expositæ æqualem) potest precium iniustum nominare, aut schedulas pecunia emendas nimium multiplicare; aut etiam vni, præ alijs, clam dare charitulum, in qua scyphus argenteus, vel equus, vel aliud brauium est annotatum. Quæ omnia iustitiæ sunt aduersa. Item Princeps vel Magistratus ipse potest peccare; si aut merces mutari vel minui permittat primò expositas; aut aliquas merces priùs patiat extrahi, ijs, quæ sunt preciosiores, in vltimum locum ac tempus reiectis, vt sortientes alliciantur; aut etiam, si sinat urnas in manu exponentium merces, easque noctu non obsignet, aut custodiat: aut si plures, quàm necesse sit ministros custodésque apponat, quorum stipendijs populus grauetur, quando stipendia precio rerum adduntur. Denique & ipsi ministri à magistratu constituti, possunt corrumpi, aut negligenter inuigilare, ne quid fraudis admittatur. His talibus dolis & culpis semotis, sors, seu *urna Fortune* licita est, & sæpe à Domino Deo in subsidium pauperis, alicuius temperata, vt pro sestertio equum, aut crumenam auro turgidam accipiat, pro triobolo. Sæpe & auarum centum Philippis in urnam atque hamum missis, non sinit extrahere, quod teruncio quoque emeret. Nimirum *Dominus pauperem facit, & distat, hu-*

1. Reg. 2. 7.

tat, humiliat & subleuat, Quia ipse Dominus Deus noster: in vniuersa terra iudicia eius. 1. Paralip. 16. 14.

CAPVT XXXVI.

Quàm peruersè Deum, in Sortibus, imitetur, Dei simius

Cacodemon?



Onfrata via, qua dirigenda est nauis, etiam digitus ad scopulos intendendus est, ne naufragium faciamus. Sunt enim infames hic scopuli, sunt Syrtes, sunt Charybdes, sunt Acroceraunia. Ad quæ declinanda rursus tradenda sunt documenta. Neq; enim semper, aut temerè, ad iudicium Sortis, licet recurrere; immo sapius non licet, diuinis humanisque legibus obnunciatis.

I.

Primum documentum. Sortes etiam in scripturis narratæ, & à quibusdam Sanctis vsurpatæ, non idcirco nunc etiam omnes licitæ sunt. De Sanctis constat, eos, ex peculiari Dei instinctu, quædam miranda magis, quàm imitanda fecisse. Nimis diu alijs expectandum foret, si domum redire nollent, donec eis proiecetas in mare clauis piscis referret, vt S. Bennoni & S. Maurilio contigisse, supra meminimus. Neque vaccarum aut mularum aliorumque animalium iudicio, aut indicio potiùs, permittendum est, quàm eundem sit: tametsi, in veteri Testamento, vaccis ita arca sit imposta; & camelis, sine duce, ituris ad S. Frontonium commissus com meatus, aut ab Ignatio mulæ permissum, vtram ingreditur vellet. Adde, & Sanctos non semper ab infantia fuisse sanctos; neque omnia, quæ vnquam fecerunt, sancta arbitranda; cum homines fuerint, & subinde, vt homines, errarint. Communis via tutissima; præsertim mortalibus, quibus est communis vita. Certè, ne quis seipsum decipiat, si in SS. legat *Sortes* adhibitas, prudentissimè, post S. Hieronymum & Bedam, monuit Gratianus, eiusmodi *Sortes* ad nostra tempora non pertinere. Quia illa sortitio *cerimonialis* fuit. Itaque cum veteris legis *cerimonialium* abrogatione, ista quoque sortitionis *cerimonia* sublata est. Qua ipsa de causa monet Beda, Apostolos, ante S. Spiritum acceptum, in electione Matthiæ, adhuc legali *cerimonia* vsos fuisse;

II.

Supra cap. XXVII. §. XIII. & §. XIV. 1. Reg. 6. 7. Supra, c. 9. §. III.

Beda in c. 1. Actor.

Yy 3

postquam